

Apunts de llengua

(publicat a *L'Heura digital* 1 i 2, 30 d'octubre i 2 de desembre de 2008)

Parelles conflictives

No solament en l'àmbit de les relacions personals podem trobar parelles conflictives. També en la llengua hi ha parelles de mots que poden crear confusió i fer que diguem una cosa per una altra si no en coneixem prou bé el sentit. Parlem d'algunes d'aquestes parelles:

- ✓ La **mitja** és la peça de vestir que s'adapta al peu i a la cama fins més amunt del genoll, i també és el femení d'un adjectiu que utilitzem per referir-nos a la meitat d'un tot. Però si parlem del quocient de la suma de valors d'un conjunt i del nombre d'elements que el formen, hem de dir **mitjana**.
- ✓ L'adjectiu **complet** ens serveix per indicar que alguna cosa té tots els elements de què està constituïda i no li manca cap peça, o bé que un pàrquing, un autobús, un hotel, etc. té tots els llocs ocupats. Ara bé, quan diem **complert** estem usant el participi del verb complir. Podem complir una promesa, un desig, una paraula, els nostres deures, i també anys!
- ✓ El **soterrani** és l'espai d'un edifici situat per sota de la rasant del carrer. Podem desar-hi trastos vells, instal·lar-hi un celler..., sempre vigilant que els ratolins no facin la seva! Si volem dir que algun espai està sota terra, podem parlar indistintament de **subterrani** o **soterrani**. Vigilem, perquè **soterrani** pot ser substantiu o adjectiu, mentre que **subterrani** només és adjectiu!
- ✓ Amb la preposició **arran** introduïm un fet que ha estat la causa d'un altre fet. Per tant, podem dir que a la tardor les inundacions es produeixen arran de les pluges torrencials d'aquesta època de l'any. L'**arrel** no és res més que la part inferior d'una planta, que generalment resta sota terra, i una operació matemàtica més o menys complicada!
- ✓ El **medi** és l'element o la substància que envolta una cosa, i el **mitjà**, allò que serveix per arribar a un fi. Així és que podem dir tranquil·lament, sense por d'equivocar-nos, que alguns mitjans de transport contaminen el medi ambient!

- ✓ Un **taulell**, és a dir, una taula estreta i llarga, el podem trobar en una botiga o en un bar, com a suport per mostrar-nos el gènere o servir-nos una beguda o un menjar. Si volem jugar a escacs o penjar un anunci en un lloc públic, hem de fer servir un **tauler**.

I per acabar, un trio:

- ✓ El **tràfic** és el comerç, l'intercanvi de mercaderies; el **tràfec** és l'acció de trafegar, de fer passar una cosa d'un lloc a un altre, i el **trànsit** és l'anar i venir de les persones i els vehicles per la via pública.

Continuem parlant de parelles conflictives:

- ✓ El **cabal** són els diners, els béns que posseïm, i si volem que estiguin segurs, cal que els guardem en una caixa de cabals. També parlem de **cabal** per referir-nos a la quantitat d'aigua que passa per un riu en una unitat de temps. **Cabdal**, en canvi, és un adjectiu que vol dir *principal*, *eminent*. Per això, si volem viure bé, és cabdal tenir un bon cabal!
- ✓ **Fondo** és un adjectiu que significa *profund*, mentre que **fons** és el nom que utilitzem quan volem parlar de la part inferior d'un recipient o d'una cavitat, ja sigui d'una caixa, d'un pou, d'una bassa o del mar.
- ✓ **Anomenar** és donar nom a algú o alguna cosa, i també esmentar algú o alguna cosa pel seu nom, mentre que **nomenar** és designar algú per a un càrrec o una funció. Si nomenem algú per dirigir una empresa, l'anomenarem, doncs, *director*.
- ✓ El **metge** és la persona que està legalment autoritzada per professar i exercir la medicina, mentre que la paraula **mèdic** és un adjectiu amb què qualifiquem una cosa relativa a la medicina o els metges. Així, segur que alguna vegada hem hagut de demanar al metge que ens faci un certificat mèdic.
- ✓ Una **dada** és qualsevol informació que facilita la formació d'una idea, d'un judici o d'una conclusió, mentre que la **data** és la indicació del temps en què ha estat fet o executat un escrit o en què s'ha realitzat o ha de realitzar-se un fet. Per això, quan emplenem un formulari, hi posem les nostres dades personals i la data en què l'hem emplenat.

I per acabar, dos tríos:

- ✓ Un **fulletó** és la part reservada en un periòdic per a la publicació de textos literaris, i també el fascicle d'una obra literària publicada fragmentàriament. En canvi, l'obra impresa d'un nombre de pàgines no superior a una cinquantena és el que hem d'anomenar **fullet**. Compte, perquè els **follets** són els esperits, més aviat entremaliats i faceciosos que malèfics, que viuen als boscos, generalment sota els bolets!

- ✓ El **tràfic** és el comerç, l'intercanvi de mercaderies; el **tràfec** és l'acció de trafegar, de fer passar una cosa d'un lloc a un altre, i el **trànsit** és l'anar i venir de les persones i els vehicles per la via pública.